

Grundläggande granskning 8/2024

Regionstyrelsen år 2024

April 2024
Petra Segerbrant, Clara Wiklund
och Malin Hedlund
Revisionskontoret
Diarienummer: REV 13–2024

Innehåll

1. Sammanfattande analys	3
Styrning och kontroll	3
Våra rekommendationer	3
2. Bakgrund och genomförande	4
Styrelsens ansvar enligt kommunallagen	4
Fullmäktiges uppdrag till styrelsen	4
Iakttagelser i 2023 års granskning	5
Styrelsens yttrande över 2023 års granskning	5
Syfte och revisionsfrågor	6
Revisionskriterier	6
Granskningens genomförande	6
3. Styrelsens verksamhetsplanering	8
Styrelsens budget och verksamhetsplan	8
4. Styrelsens styrning och kontroll	8
Styrelsens protokoll och sammanträden	8
Styrelsens ekonomistyrning	10
Styrelsens följsamhet till reglemente för intern kontroll	13
Styrelsens kontroll över hantering av beslut	14
Styrelsens uppföljning av verksamhetsmål	15
Styrelsens uppföljning av riktade uppdrag	15
5. Styrelsens ägarstyrning och uppsikt	17
Arbete pågår med att utveckla ägarstyrningen	17
Styrelsens planering av uppsikten	17
Genomförd uppsikt år 2024	18
6. Iakttagelser från fördjupade granskningar	20
7. Uppföljning av rekommendationer år 2023	22
8. Svar på revisionsfrågor	22
Rekommendationer	23
Bilaga 1 Sammanställning av stickprov över anmälda beslut	24

1. Sammanfattande analys

Regionstyrelsens resultat

Regionstyrelsen hade ett underskott på 87 miljoner kronor år 2024. Styrelsen bedömde att 12 av 17 verksamhetsmål uppnåddes. I flera avseenden var dock uppföljningen av verksamhetsmålen otydlig och det är inte möjligt att verifiera styrelsens bedömning.

Styrning och kontroll

Regionstyrelsen har brustit i sin roll att leda och samordna förvaltningen av regionens angelägenheter. Det har bland annat varit brister i styrelsens beredning av budgetar för styrelser och nämnder. Det har också varit brister i beredningen av åtgärder för ekonomi i balans. I beredningarna har det saknats perspektiv från verksamheterna om vilka besparingar och åtgärder som varit möjliga att genomföra.

Positivt var att styrelsen utvecklat sin hantering av beslut fattade på delegation och vidaredelegation. Styrelsen hade också i hög grad beslutat om styrande dokument. Styrelsen behöver dock säkerställa att styrdokumenterna fortfarande är aktuella, då granskningen visar att flertalet av dokumenten har utgångna giltighetsdatum. Styrelsen behöver också utveckla sin målstyrning och arbete med intern kontroll. Förvisso uppfyllde styrelsen till stor del kraven i fullmäktiges reglemente för intern kontroll, men kvaliteten på det genomförda arbetet var för lågt.

Våra rekommendationer

Vi rekommenderar styrelsen att arbeta med följande områden:

- Utveckla målstyrningen. Styrelsen behöver utveckla sin uppföljning och redovisning av resultatet för verksamhetsmålen.
- Utveckla arbetet med internkontrollplanen och uppföljningen av kontrollerna. I internkontrollplanen bör styrelsen tydligare beskriva vilka kontroller som ska genomföras. Av uppföljningen bör det tydligare framgå hur kontrollerna är genomförda och kontrollernas resultat.
- Säkerställ att bristerna i rapporteringen av delegerade beslut blir åtgärdade samt analysera om det finns beslutstyper som inte blir anmälda till styrelsen.

Rekommendationerna kommer att följas upp i nästa års granskning.

2. Bakgrund och genomförande

Revisorerna ska enligt kommunallagen årligen granska styrelser, nämnder och fullmäktigeberedningar. Revisorerna ska pröva om styrelser och nämnder säkerställt att verksamheten är genomförd på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. I granskningen ingår också att pröva om räkenskaper är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig. I sin revisionsplan för år 2024 beslutade revisorerna att genomföra en grundläggande granskning av regionstyrelsen.

Styrelsens ansvar enligt kommunallagen

Enligt kommunallagen ansvarar styrelser och nämnder för att verksamheten bedrivs i enlighet med mål, beslut, riktlinjer och föreskrifter som gäller för verksamheten. Styrelserna och nämnderna ansvarar också för åiterrapporteringen till fullmäktige. Regionstyrelsen ska även leda och samordna förvaltningen av regionens angelägenheter. Enligt kommunallagen ska styrelsen även ha uppsikt över regionens övriga nämnder och kommunala företag.

Fullmäktige har gett regionstyrelsen i uppdrag att ansvara för utveckling och förvaltning av fastigheter, digitalisering, logistik och lokalvård. Styrelsen är också beställare av primärvård enligt lag (2008:926) om valfrihetssystem samt tandvård. Styrelsen har ansvar för personal- och arbetsmiljöfrågor inom sitt område och har även ansvar för folkhälsa ur ett medborgarperspektiv. I styrelsens förvaltning finns regionens centrala staber (ekonomistab, HR-stab, ledningsstab och kommunikationsstab) med uppdrag att ge stöd till styrelser och nämnder och deras förvaltningar.

I styrelsens ansvar ingår även bland annat interna säkerhetsfrågor, att sköta regionens medelsförvaltning samt lednings- och samordningsuppgifter inom områdena civilt försvar och höjd beredskap samt kris- och katastrofmedicin.

Fullmäktiges uppdrag till styrelsen

I regionplanen för år 2024 beslutade fullmäktige om sju mål. Samtliga av dessa mål gällde regionstyrelsen.

Regionmål
Trygga uppväxtvillkor
Goda levnadsvillkor
Ett attraktivt och hållbart Västerbotten
Tillgänglig vård med god kvalitet och kontinuitet
Goda arbetsplatser och attraktiva arbetsgivare
En hållbar miljö- och klimatregion
Stärkt forskning, utbildning och innovation

Källa: Regionplan år 2024

I regionplanen gav fullmäktige följande riktade uppdrag till regionstyrelsen:

- Formalisera arbetet med att minska hyrberoendet.
- Identifiera och ta fram förslag på samordnade funktionella aktiviteter mellan förvaltningarna och i norra sjukvårdsregionen i syfte att minska administrativa kostnader.

- Identifiera och initiera ett fokusarbete för att förbättra tillgängligheten vid valda enheter.
- Minska tjänsteresandet med 15 procent i jämförelse med år 2023.
- Stärka vår ledning och styrning genom att tydliggöra och förankra verksamhetsstyrningens innehåll, starta upp implementering enligt identifierade delaktiviteter 2024.
- Utveckla samspelet mellan sjukhusvården och primärvården i syfte att stödja omställningen till nära vård.

Uppdragen riktades till regionstyrelsen tillsammans med andra nämnder.

Iakttagelser i 2023 års granskning

Regionstyrelsen hade år 2023 ett underskott på 14 miljoner kronor och svaga resultat för verksamhetsmålen. Styrelsen brast i sin roll att leda och samordna förvaltningen av regionens angelägenheter. Staber och stödfunktioner i styrelsens förvaltning hade svårt att leverera tillräckligt stöd till verksamheterna i de övriga nämndernas förvaltningar. Inom flera områden i regionen saknades det strukturer för att säkerställa en tillräcklig styrning och kontroll.

Rekommendationer

- Utvärdera varför det uppstår brister i styrningen.
- Utveckla redovisningen av resultaten för verksamhetsmålen.
- Utveckla arbetet med internkontrollplanen.
- Utveckla uppsikten över regionens hel- och delägda bolag. Se till att det finns bearbetade analyser som underlag inför styrelsens bedömningar i uppsikten av bolagen.

Styrelsens yttrande över 2023 års granskning

I sitt yttrande över 2023 års granskning kommenterade styrelsen revisorernas rekommendationer:

- Styrelsen uppgav att de har tillsammans med övriga nämnder ett kontinuerligt pågående arbete i syfte att förbättra ledning och styrning.
- Styrelsen uppgav att den nya regionplanen för år 2024 uttrycker en framtida position som borde möjliggöra att på ett mer tydligt och transparent sätt utvärdera styrelsens bidrag till regionmålen.
- Styrelsen delar revisorernas kritik att det finns metodmässiga brister inom internkontrollen. I början på året gav regionstyrelsen ett uppdrag till regiondirektören att göra en översyn av internkontrollen i syfte att få en mer ändamålsenlig internkontroll. Målsättningen är att även åtgärda flera av de brister som revisorerna påpekat inom ramen för det uppdraget.
- Det pågår utveckling av regionens ägarstyrning. Från och med 2023 har förvaltningen ökat kvaliteten genom att ta fram bearbetade analysunderlag tillsammans med regionala utvecklingsförvaltningen som underlag för politiska beslut.

Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att ge underlag till revisorerna för deras ansvarsprövning av styrelsen. För detta har följande revisionsfrågor besvarats i granskningen:

- Har styrelsen tillräckliga resultat?
- Har styrelsen haft en tillräcklig styrning och kontroll över verksamheten inom sitt ansvarsområde?
- Har styrelsen en tillräckligt utvecklad redovisning av resultaten för verksamhetsmålen?
- Har styrelsen lett och samordnat förvaltningen av regionens angelägenheter i tillräcklig utsträckning?
- Har styrelsen haft en tillräcklig uppsikt över övriga nämnder, kommunala företag och kommunalförbund?
- Har styrelsen agerat tillräckligt med anledning av rekommendationerna i föregående års granskning?

Granskningen omfattar inte om styrelsen säkerställt att räkenskaperna är rättvisande. Denna del granskas i samband med regionens delårs- och årsbokslut och redovisas i separata rapporter.

Revisionskriterier

Vår bedömning av styrelsens ansvarsutövande utgår från:

- Kommunallagen (2017:725) 6 kap. 1, 6, 8, 9, 11–13, 37–41 §§ och 7 kap. 5-8 §§ samt 11 kap. 8-9 §§
- Fullmäktiges reglemente för styrelsen
- Fullmäktiges reglemente för intern kontroll
- Övriga uppdrag, mål eller direktiv från fullmäktige till nämnden
- Regionstyrelsens anvisningar

Granskningens genomförande

Den grundläggande granskningen är översiktlig. Granskningen har genomförts av sakkunniga på revisionskontoret. Petra Segerbrant har varit projektledare. Malin Hedlund och Clara Wiklund har varit projektmedarbetare.

Revisionsfrågorna har brutits ned till delfrågor för att systematiskt analysera och bedöma styrelsens ansvarstagande. Revisionskontorets program för grundläggande granskning innefattar granskning av styrelsens verksamhetsplan, protokoll, delårsrapporter, årsrapport, ekonomistyrning, följsamhet till fullmäktiges reglemente för intern kontroll, följsamhet till regler och rutiner med mera. Dessutom har vi följt upp tidigare års granskning och summerat iakttagelser från fördjupade granskningar som genomförts inom styrelsens ansvarsområde under året.

Stickprov kontroll över hantering av beslut

Som en del i att kunna besvara revisionsfråga två har vi granskat styrelsens kontroll över hantering av beslut. Styrelsen har under år 2024 haft 10 protokollförda

sammanträden. Vi valde slumpmässigt ut fyra av styrelsens protokoll för att kontrollera hur beslut blivit återanmälda till styrelsen. Vi har utgått från delegations- och vidaredelegationsordning och undersökt om det av protokoll eller annat underlag framgår vilka beslut som fattats på delegation eller vidaredelegation, om beslut är spårbara med till exempel diarienummer samt om det framgår:

- Vad beslut avser?
- Vem som fattat beslut?
- Med vilka befogenheter beslut är fattade?

Totalt har vi kontrollerat 233 anmälda beslut. Stickprovet var inriktat på själva redovisningen av beslutet det vill säga vi har inte kontrollerat dokumentationen för varje enskilt beslut.

Rapporten är kvalitetssäkrad

Rapporten har kvalitetssäkrats internt genom att den granskats av sakkunnig på revisionskontoret. Regiondirektören, ekonomidirektören och andra tjänstepersoner i regionstyrelsens förvaltning har fått möjlighet att lämna synpunkter på rapportens innehåll.

3. Styrelsens verksamhetsplanering

Styrelsens budget och verksamhetsplan

I sin verksamhetsplan för år 2024 fördelade regionstyrelsen ut sin budget på 3 770,4 miljoner kronor. I förhållande till år 2023 var budgeten minskad med -98,6 miljoner kronor. En stor förändring i budgeten var att primärvårdens tilläggsuppdrag omfördelades från regionstyrelsen till hälso- och sjukvårdsnämnden. Omfördelningen innebar en minskning av styrelsens budget med -140,1 miljoner kronor.

I verksamhetsplanen beskrev styrelsen övergripande förutsättningar och prioriteringar för året. Regionstyrelsen uppgav att den skulle genomföra och följa upp de riktade uppdragen från fullmäktige. I verksamhetsplanen beslutade styrelsen om 17 delmål och 29 indikatorer. Styrelsen uppgav att resultaten för indikatorerna skulle indikera om styrelsen förflyttade sig mot målen.

Vår kommentar

Regionstyrelsens verksamhetsplan har en tydlig koppling till fullmäktiges uppdrag och övergripande mål vilket är positivt. Vi noterar att flera av styrelsens indikatorer mäter aktiviteter. Exempelvis handlar några indikatorer om att utveckla och implementera nya arbetssätt. Av verksamhetsplanen är det oklart hur styrelsen ska följa upp dessa indikatorer. I granskningar tidigare år har vi konstaterat att det varit otydliga orsakssamband mellan bedömda resultat för mål och redovisade resultat för indikatorer. I avsnitt Styrelsens uppföljning av verksamhetsmål går vi igenom uppföljningen av målen för år 2024.

4. Styrelsens styrning och kontroll

Styrelsens protokoll och sammanträden

Nämnden har under år 2024 haft 10 protokollförda sammanträden. Av tabellen nedan framgår i vilken grad nämnden beslutade om grundläggande styrdokument.

Styrdokument	Beslut	Vår kommentar
Verksamhetsplan för år 2024	Ja	2023-12-19, § 262 (RS 1600–2023)
Budget för år 2024	Ja	2023-12-19, § 262 (RS 1600–2023)
Internkontrollplan för år 2024	Ja	2024-02-06, § 21 (RS 2202–2023)
Delegationsordning	Ja	2024-04-09, § 52 (RS 202–2024). Komplettering 2024-12-17 § 251 (RS 2079–2024). Den senast beslutade delegationsordningen fanns inte vid granskningens avslutande i april 2025 i regionens ledningssystem.
Rutin för att anmäla delegationsbeslut till styrelsen	Ja	Rutinen utgjorde ett delavsnitt i en rutin för ärendebereidning inom regionstyrelsens förvaltning som fastställdes av regiondirektören 2022-02-08. Det är otydligt om rutinen gäller eftersom det av rutinen framgår att den var giltig till och med 2022-12-31.
Dokumenthanteringsplan	Ja	Delegationsbeslut av regiondirektören 2024-03-15, delegationsbeslutet är anmält till styrelsen 2024-04-09. (RS 571–2024)

Styrdokument	Beslut	Vår kommentar
Riktlinje för ärendebereidning inom styrelsens ansvarområde	Ja	2021-12-14, § 289 (RS 1880–2021)
Delårsrapport per augusti 2024	Ja	2024-10-22, § 211 (RS 1694–2024)
Årsrapport för år 2024	Ja	2025-04-08, § 52 (RS 59–2025)

Styrdokument för ledning och samordning i regionen	Beslut	Vår notering
Underlag för regionplan och budget år 2024	Ja	Regiondirektören fastställer planeringsförutsättningarna 2023-05-15 (RS 911–2023)
Anvisningar för övriga nämnders verksamhetsplanering och uppföljning år 2024	Nej	Anvisningar hanteras på tjänstepersonsnivå.
Uppdrag och regler Hälsoval Västerbotten för år 2024	Ja	2023-10-24, § 204 (RS 1578–2023)
Uppföljningsplan år 2024 för hälsovalet	Ja	2023-10-24, § 204 (RS 1578–2023))
Riktlinje för uppsiktsplikten	Ja	2023-02-08, § 24 (RS 92-2023). Det är otydligt att rutinen gäller eftersom det av rutinen framgår att den var giltig till och med 2024-01-31.
Plan för uppsiktsplikten år 2024	Ja	Plan för uppsikten togs i samband med beslut om regionstyrelsen årshjul 2024. 2023-12-19, §261 (RS 2128-2023)
Riktlinje för god ekonomisk hushållning inklusive bestämmelser om resultatutjämningsreserv	Ja	2023-02-08, § 29 (RS 1664-2022)
Riktlinje för investeringar	Ja	2023-03-07, § 53 (RS 2052-2022)
Investeringsplan för år 2024	Ja	2023-12-19, § 263 (RS 2091–2023)
Riktlinjer för informations-säkerhet	Ja	2021-06-07, § 136 (RS 747-2021). Det är otydligt om rutinen gäller eftersom det av rutinen framgår att den var giltig till och med 2024-02-11. Det saknas även diarienummer så det går att spåra regionstyrelsens beslut.
Årsredovisning för år 2024	Ja	2025-04-08, § 53 (RS 58–2025)

Brister i hanteringen av styrelsens beslutsunderlag

Vi har under året noterat att det funnits brister i hanteringen av styrelsen beslutsunderlag. Några exempel på brister var:

- Rapporteringen för uppdraget att minska administrationen skiljde sig åt mellan styrelsens delårsrapport och delårsrapporten för Region Västerbotten. I Region Västerbottens delårsrapport per augusti 2024 bedömde styrelsen att den förväntade ekonomiska effekten av uppdraget för styrelsen inte skulle kunna uppnås under 2024 då många anställningar avslutats under året och ännu inte gett full effekt. I styrelsens egen delårsrapport per augusti 2024 redovisade styrelsen däremot att arbetet med att minska administration hade nått full effekt.

- Styrelsen fick vid sitt sammanträde i juni 2024 olika uppgifter om kostnaderna för FVIS programmet. Tre ärenden som styrelsen behandlade innehöll uppgifter om Cosmic. Uppgifterna överensstämde inte med varandra.
- Information till styrelsen är i flera fall inte spårbar. Exempelvis gav styrelsen i februari 2024 i uppdrag till regiondirektören att se över arbetet med intern kontroll. Regiondirektören skulle återrapportera uppdraget i oktober 2024. I november fick styrelsen information om uppdraget. Återrapporteringen låg under styrelsens allmänna informationspunkt. Underlaget är inte heller diariefört. Det går därmed inte på ett enkelt sätt att spåra rapporteringen av uppdraget. Samma gäller för fullmäktiges uppdrag till styrelsen. Regiondirektören har löpande informerat styrelsen om uppdragen. Informationen ligger dock i regiondirektörens Powerpoint tillsammans med annan information.
- Flera underlag som omnämns i styrelsens protokoll under den allmänna informationspunkten är inte diarieförda. Exempelvis regiondirektörens månadsrapporter.

Vår kommentar

Det är positivt att styrelsen i hög grad har beslutat om grundläggande styrdokument. Det är dock en brist att flertalet av dokumenten har utgångna giltighetsdatum. Det skapar en otydlighet om styrdokumenterna fortfarande är aktuella.

En annan brist som vi uppmärksammat är att det finns brister i hanteringen av styrelsens beslutsunderlag. Tillförlitliga och sakliga underlag är en förutsättning för välgrundade beslut. Inte minst ur ett demokratiskt perspektiv. För att det ska vara enkelt att följa vilka beslut och åtgärder som styrelsen fattat, är det också viktigt att informationen är spårbar.

Styrelsens ekonomistyrning

Ekonomistyrningen har brister

Regionstyrelsen är ytterst ansvarig för beredningen av fullmäktiges budget. Revisorerna har i flera år pekat på brister i beredningen av budgeten. Den senaste granskningen (Nr 8/2024) visade att regionstyrelsen har brustit i sin roll som styrelse att leda och samordna regionens förvaltning. Det fanns brister i styrelsens beredningar av budgetar och åtgärder för ekonomi i balans. I beredningarna har det saknats underifrånperspektiv om vilka besparingar och vilka åtgärder som varit möjliga att genomföra. De budgetar som styrelsen föreslagit till fullmäktige har i huvudsak byggts på indexuppräknings av tidigare års budgetar.

Styrelsens budgetunderlag visade på flera utmaningar

I sitt budgetunderlag för år 2024 bedömde styrelsen att det skulle vara en utmaning år 2024 att klara budgeten. De största utmaningarna återfanns enligt styrelsen inom området digitalisering och service. Styrelsen bedömde att kostnader för det nya vårdinformationssystemet Cosmic skulle överstiga budgeten. Det framgick inte av underlaget hur stort underskottet beräknades bli. Ökade priser och osäkerheter kring volymer för sjukresor var en annan utmaning som styrelsen lyfte fram i underlaget. Enligt styrelsen var en förutsättning för att klara budget att åtgärder om

exempelvis energieffektiviseringar, minskad administration och minskade inköpskostnader gav önskad effekt.

Regionstyrelsen uppgav att förvaltningen hade påbörjat ett arbete för att ta fram ett nytt förslag till investeringsplan för att minska fastighetsinvesteringarna med 30 procent över planperioden. Detta motsvarade en minskning med cirka 200 miljoner kronor per år. I det arbetet skulle konsekvenser av en minskad investeringsnivå beskrivas.

Styrelsen hade underskott år 2024

Regionstyrelsen hade ett underskott år 2024 med 87 miljoner kronor. Det motsvarar -2,3 procent av budget. Kostnadsutvecklingen var 5,8 procent. Det kan jämföras med år 2023 då styrelsen hade ett underskott med 14 miljoner kronor, vilket motsvarade -0,4 procent av budgeten.

Styrelsen fick ekonomiska rapporter vid sina sammanträden under år 2024. Av den ekonomiska informationen framgick resultat både för regionen som helhet och för styrelsen. Styrelsen fick information om orsaker till budgetavvikelse. Exempelvis ökade kostnader på grund av framflyttad driftstart av Cosmic och tillkommande förvaltningskostnader. Även inflationen påverkade kostnadsutvecklingen för alla verksamheter. Av tabellen nedan framgår att styrelsen hade underskott under hela år 2024.

Månad 2024	Akkumulerad budgetavvikelse Miljoner Kronor	Avvikelse i procent
Februari	-16	-2,5
Mars	-41	-4,4
April	-60	-4,6
Juli	-53	-2,4
Augusti	-52	-2,1
Oktober	-69	-2,2
November	-81	-2,4
December	-87	-2,3

Källa: Regionstyrelsens månadsrapporter. Uppgifterna är bearbetade av revisionskontoret.

Styrelsen skrev till fullmäktige

Styrelsen skrev till fullmäktige i samband med delårsrapporten per april och per augusti för att uppmärksamma fullmäktige om ett befarat underskott. I samband med delårsrapporten per april bedömde styrelsen underskottet till 111 miljoner kronor vid årets slut. Orsaken till underskottet var kostnader för införandet och drift av vårdinformationssystemet Cosmic samt ökade pensionskostnader. Styrelsen uppgav att arbete med kostnadsminskande åtgärder pågick. Styrelsen lämnade inga förslag på nya åtgärder för fullmäktige att ta ställning till. I samband med delårsrapporten per augusti bedömde styrelsen underskottet till 104 miljoner kronor.

I årsrapporten redovisade styrelsen ett underskott med 87 miljoner kronor. Störst underskott hade område digitalisering och service. Där var underskottet 82 miljoner kronor. Inom området digitalisering och service utgjorde kostnader kopplat till Cosmic 43 miljoner kronor av underskottet och kostnader för sjukresor utgjorde 15 miljoner kronor av underskottet. Primärvård beställning hade ett överskott på 25 miljoner kronor vilket främst förklarades av lägre besöksersättningar till primärvårdens hälsocentraler. Regionstyrelsens administrativa verksamhet, gemensamma

delområde och tandvårdens beställning redovisade tillsammans ett underskott på 31 miljoner kronor. Styrelsen förklarade att orsaken var främst en negativ avvikelse för pensionskostnader med 78 miljoner konor. Denna avvikelse vägdes till viss del upp av överskott på flera andra poster.

Styrelsens redovisning av vidtagna åtgärder

I samband med budgetunderlag för år 2025, delårsrapporterna och årsrapporten 2024 beskrev styrelsen åtgärder som styrelsen vidtagit för en ekonomi i balans. Exempelvis översyn för att hitta en effektivare hantering av sjukresor, arbete med tidplaner och aktiviteter för att hålla nere underskottet för Cosmic, växling från konsulter till egen personal samt fullmäktigeuppdragen. Redovisningen saknade uppgifter om ekonomiska målsättningar med undantag från två fullmäktigeuppdrag.

Regionfullmäktige riktade för år 2024 sex uppdrag till styrelsen för att förbättra ekonomin och öka tillgängligheten. Två av fullmäktigeuppdragen var kopplat till en ekonomisk målsättning för år 2024, att minska resekostnaderna med 15 procent och att minska hyrpersonalkostnaderna med 20 procent. I årsrapporten redovisade styrelsen att arbetet med att minska resekostnaderna var avslutat med avvikelse. Resekostnaderna hade minskat med 13 procent, motsvarande omkring 0,9 miljoner kronor. Även kostnaderna för hyrpersonalen hade minskat med 6 procent, jämfört med målet på 20 procent. Det motsvarar en minskning med 17 miljoner kronor, främst kopplat till primärvården.

Effekterna av uppdraget som fullmäktige gav i regionplan 2023 om att minska administrationen följdes även upp av styrelsen under år 2024, eftersom uppdraget hade en begränsad ekonomisk effekt år 2023. I delårsrapporten per augusti kommenterade styrelsen att uppdraget var slutfört och att målsättningen var uppnådd. I den samlade delårsrapporten per augusti till fullmäktige kommenterade styrelsen dock att den förväntade ekonomiska effekten av uppdraget inte skulle kunna uppnås under år 2024.

Arbetet med åtgärder fortsätter under år 2025

Även i regionplanen för 2025 gav fullmäktige sex uppdrag till regionstyrelsen. Uppdragen var enligt regionplanen en del av åtgärdsplanen för att återställa de negativa balanskravsunderskotten för år 2023 och 2024. Bland annat gav fullmäktige ett uppdrag till alla nämnder att ta fram konsekvensbeskrivningar och åtgärder för att minska personalkostnaden motsvarande 250 miljoner kronor. Regionstyrelsens del av de minskade personalkostnaderna uppgår till 32,5 miljoner kronor.

Regionen ökade sin låneskuld

I december 2024 lånade regionen 350 miljoner kronor. Den totala låneskulden uppgick då till 2 570 miljoner kronor. I årsredovisningen uppger styrelsen att det svaga ekonomiska resultatet i verksamheten innebar att investeringarna inte kunde finansieras fullt ut med egna medel. Extern upplåning hade varit nödvändig för att upprätthålla en god likviditet.

Vår kommentar

Granskningen visar att styrelsen vid sina sammanträden fick ekonomiska rapporter. Styrelsen vidtog ett fåtal åtgärder för att bromsa kostnadsutvecklingen under år 2024. Det är dock ännu oklart i vilken grad åtgärderna kommer att ge ekonomiska effekter.

Styrelsens följsamhet till reglemente för intern kontroll

Vi har granskat styrelsens följsamhet till fullmäktiges reglemente för intern kontroll. Några av våra iakttagelser är:

- Styrelsens internkontrollplan utgick från en riskanalys. I planen beslutade styrelsen att genomföra 11 kontroller år 2024. Majoriteten av kontrollerna var desamma som år 2023. Styrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden hade flera liknande kontroller.
- I internkontrollplanen redogjorde styrelsen övergripande för kontrollerna. För flera kontroller är det svårt att förstå vad kontrollen handlar om och hur den ska genomföras. Exempelvis ”uppföljning av KPI:er 1 gång/mån”.
- Styrelsen följde upp kontrollerna i samband med årsrapporten. Styrelsen följde upp samtliga kontroller. I uppföljningsrapporten redovisade styrelsen hur vissa kontroller var genomförda, resultatet av kontrollerna och en bedömning av resultatet. För omkring hälften av kontrollerna fanns det brister i redovisningen som medförde att det var otydligt hur kontrollerna var genomförda. Bristerna försvårade möjligheten att värdera resultatet.
- Styrelsen bedömde att resultatet för två kontroller visade på allvarliga brister: *rutiner för planerat underhåll på medicinteknisk utrustning* samt *rutiner för att hantera tillbud och arbetskada*. Verksamheterna skulle vidta åtgärder för att åtgärda bristerna.

Styrelsen bedömde att den interna kontrollen var acceptabel. Styrelsen kommenterade att det under de senaste åren pågått ett förbättringsarbete som syftat till att göra den interna kontrollen mer ändamålsenlig. Sammantaget bedömde styrelsen att det syntes en viss förbättring i arbetet sedan tidigare år, vilket enligt styrelsen indikerade att arbetet gett resultat. Utvecklingsarbetet behövde dock fortsätta.

I tabellen har vi sammanställt i vilken grad vi bedömer att styrelsen för år 2024 uppfyllde kraven i fullmäktiges reglemente för intern kontroll. Vi har utgått från regionstyrelsens tillämpningsanvisningar för arbetet med intern kontroll och från revisionskontorets granskningsprogram för intern kontroll.

Revisionsfråga	Bedömning	Vår kommentar
Riskanalys och internkontrollplan		
1. Har styrelsen säkerställt att det finns dokumenterade riskbedömningar?	Ja	
2. Har styrelsen beslutat om en internkontrollplan?	Ja	2024-02-06, § 21 (RS 2202-2024)
3. Har styrelsen säkerställt att internkontrollplanen är ändamålsenlig?	Nej	Styrelsen uppfyllde formellt kraven i tillämpningsanvisningarna. Vi bedömer dock att planen är för översiktlig. Informationen är avgränsad och flera kontroller är svåra att förstå.
Uppföljning		

Revisionsfråga	Bedömning	Vår kommentar
4. Har styrelsen följt upp arbetet med intern kontroll?	Ja	2025-04-08, § 54
5. Har styrelsen säkerställt att kontrollerna i internkontrollplanen är genomförda med tillräcklig kvalitet?	Nej	Styrelsen uppfyller formellt kraven i tillämpningsanvisningarna. Sammanfattningen till styrelsens uppföljning är också informativ. Vi bedömer dock att redovisningen av kontrollerna har brister. Redovisningen är övergripande och för några kontroller framgår det inte hur kontrollerna är genomförda eller i vilken omfattning. Bristerna bidrar till att det för vissa kontroller är svårt att värdera resultatet.
6. Har styrelsen bedömt resultatet av uppföljningen av intern kontroll?	Ja	
7. Har styrelsen beslutat om tillräckliga åtgärder i händelse av att den interna kontrollen visat på brister?	Ja	Styrelsen har inte beslutat om några åtgärder. Däremot framgår det av styrelsens uppföljningsrapport vilka åtgärder som verksamheten planerade att genomföra. För några kontroller framgår att det finns behov av fortsatta insatser, men inte vilka dessa insatser eller åtgärder är.

Vår kommentar

Styrelsen behöver utveckla sitt arbete med internkontrollplanen och sin uppföljning av kontrollerna. Styrelsen uppfyllde i huvudsak kraven i regionfullmäktiges reglemente för intern kontroll, men kvaliteten på det genomförda arbetet är för lågt. Det är viktigt att det framgår av internkontrollplanen hur kontrollerna ska genomföras. Det är också viktigt att uppföljningen är tydlig så att ledamöterna i styrelsen kan värdera resultatet av genomförda kontroller.

Styrelsens kontroll över hantering av beslut

Tidigare granskningar har visat på brister i regionstyrelsens kontroll över beslut. Ett stickprov i grundläggande granskning för år 2022 visade att det för stor andel av anmälda delegationsbeslut inte framgick med vilka befogenheter delegaten fattat beslut. En fördjupad granskning år 2023 (nr 19/2023) visade att det fanns ett system för att anmäla delegation- och vidaredelegationsbeslut men att det fanns brister i tillämpningen exempelvis hur beslut var dokumenterade.

Vi har för år 2024 granskat om regionstyrelsen haft kontroll över hanteringen av beslut inom sitt ansvarsområde. Stickprovet visar att det av protokoll och förteckningar över fattade beslut går att spåra vilka beslut som anmälts till styrelsen. Det framgår i stor utsträckning vad besluten avser och vem som var beslutsfattare. För cirka 30 procent av de kontrollerade besluten saknades dock en korrekt hänvisning till aktuell delegationsordning eller annat beslut om med vilken befogenhet beslut

var fattat. Vi noterar likt tidigare granskningar att flertalet av regiondirektörens anmälda beslut inte är beslut i kommunallagens mening som behöver anmälas. Det handlar om beredande beslut där regiondirektören inte är slutgiltig beslutsfattare. I bilaga 1 redovisar vi resultatet av stickprovet.

De beslut som blev återanmälda handlade i stor utsträckning om upphandling, avtal och attestanter. I vårt stickprov fanns inga beslut om exempelvis anställningar. I tidigare granskningar har revisorerna uppmärksammat styrelsen på risken att vissa typer av beslut inte blir anmälda.

Vår kommentar

Regionstyrelsen har system för att anmäla delegations- och vidaredelegationsbeslut och vi ser en positiv utveckling jämfört med tidigare kontroller. Det kvarstår dock brister i tillämpningen eftersom det till viss del saknas hänvisningar till beslutsbefogenhet samt att beredande beslut blir återanmälda. Vi rekommenderar att styrelsen säkerställer att bristerna blir åtgärdade.

Vi bedömer att risken kvarstår att det finns beslut som inte blir anmälda till styrelsen eftersom det främst är vissa typer av beslut som anmäls till styrelsen. Vi rekommenderar att regionstyrelsen analyserar varför det finns beslutstyper som inte blivit anmälda.

Styrelsens uppföljning av verksamhetsmål

Vår granskning är inriktad mot styrelsens delårsrapport per augusti samt årsrapporten 2024.

Styrelsens resultat för verksamhetsmålen

Regionfullmäktige riktade sju verksamhetsmål till regionstyrelsen år 2024. Styrelsen beslutade om 17 mål och 29 indikatorer i sin verksamhetsplan. I delårsrapporten följde styrelsen upp 9 av 29 indikatorer och lämnade prognoser för 5 av 17 verksamhetsmål. Styrelsen bedömde att 4 delmål skulle uppnås helt och ett delvis uppnås.

I årsrapporten följde styrelsen upp samtliga 17 mål och 29 indikatorer. Styrelsen bedömde att 12 delmål var uppfyllda. Fyra delmål var delvis uppfyllda och ett delmål var inte uppfyllt. För majoriteten av målen var det brister i redovisningen som medförde att det inte gick att verifiera styrelsens bedömningar. Det framgår inte hur flera av indikatorerna har följts upp och vad styrelsen utgått från när de bedömt indikatorernas resultat.

Vår kommentar

Brister i uppföljningen av verksamhetsmålen medför att det är svårt att förstå hur styrelsen har kommit fram till flera av sina bedömningar. För dessa mål är det inte är möjligt att avgöra om styrelsens bedömningar av resultaten är rimliga.

Styrelsen följde endast upp ett fåtal mål och indikatorer i samband med delårsrapporten per augusti. Det är viktigt att styrelsen säkerställer en tillräcklig uppföljning av målen så att resultatet för verksamheten går att bedöma.

Styrelsens uppföljning av riktade uppdrag

Regionfullmäktige riktade för år 2024 sex uppdrag till regionstyrelsen. I februari 2024 gav styrelsen i uppdrag till regiondirektören att genomföra

fullmäktigeuppdragen enligt uppdragsdirektiv tillsammans med övriga förvaltningschefer. Styrelsen utsåg sitt arbetsutskott till styrgrupp för arbetet. Styrelsen beslutade också att information om uppdragen skulle lämnas kontinuerligt vid styrelsens samtliga sammanträden. Uppdragen skulle slutrapporteras i samband med årsrapporten. Vår protokollgranskning visar att styrelsen löpande fick rapporter om uppdragen. Endast ett fåtal av underlagen till styrelsen var diarieförda.

Av uppdragsdirektiv framgår uppdragens målsättningar. För några uppdrag är det tydligt vad uppdragen ska resultera i. Exempelvis för uppdragen att minska resekostnaderna, minska beroendet av hyrpersonal och förbättra tillgängligheten vid valda enheter. För tre uppdrag är det av uppdragsbeskrivningen oklart vilka aktiviteter som skulle genomföras och vad uppdragen skulle resultera i.

I delårsrapporten per augusti följde styrelsen upp samtliga uppdrag. Av delårsrapporten framgår att samtliga uppdrag pågick. I årsrapporten redovisade styrelsen att ett av uppdragen var slutförda. Övriga uppdrag skulle fortsätta under år 2025.

I tabellen redogör vi för uppdragen och styrelsens uppföljning i årsrapporten 2024.

Uppdrag	Uppföljning i årsrapport
Formalisera arbetet med att minska hyrberoendet	Målsättningen att minska hyrpersonalkostnaderna med 20 procent var inte uppnådd. Kostnaderna hade minskat med 6 procent. Det motsvarade en minskning med 17 miljoner kronor. Uppdraget fortsätter år 2025.
Identifiera och ta fram förslag på samordnade funktionella aktiviteter mellan förvaltningarna och i norra sjukvårdsregionen i syfte att minska administrativa kostnader	Uppdraget är slutfört. Uppdraget resulterade i två förslag som regiondirektör och hälso- och sjukvårdsdirektör beslutat om: en övergång till cirkulär möbelhantering inom regionen samt gå vidare i arbetet att införa en standardiserad röstbrevlåda för om- och avbokningar av tider vid hälsocentraler och mottagningar.
Identifiera och initiera ett fokusarbete för att förbättra tillgängligheten vid valda enheter	Av årsrapporten var det oklart om målsättningen att förbättra tillgängligheten för ögonoperationer med 20 procent uppnåddes. Målsättningen att öka vårdplatser för utvalda enheter och förbättra tillgängligheten för utprovning av hörapparater uppnåddes inte. Uppdraget fortsätter år 2025.
Minska tjänsteresandet med 15 procent i jämförelse med år 2023	Kostnaderna för resor hade minskat med 13 procent jämfört med år 2023, motsvarande 0,9miljoner kronor.
Stärka vår ledning och styrning genom att tydliggöra och förankra verksamhetsstyrningens innehåll, starta upp implementering enligt identifierade delaktiviteter 2024	Aktiviteter under år 2024 var genomförda och nästa steg i arbetet var identifierat. Uppdraget fortsätter år 2025.
Utveckla samspelet mellan sjukhusvården och primärvården i syfte att stödja omställningen till nära vård.	Uppdraget var slutfört. Slutrapport med rekommendationer hade i december presenterats för styrelsen och nämnden. I februari 2025 beslutade fullmäktige att bordlägga rapporten.

Källa: Revisionskontorets sammanställning utifrån information i regionstyrelsens årsrapport 2024

Vår kommentar

Granskningen visar att flera av målsättningarna i uppdragsdirektiven inte är uppnådda. Av redovisningen i delårs- och årsrapporten är det för vissa uppdrag svårt att bedöma vad som är genomfört och om det varit tillräckligt.

5. Styrelsens ägarstyrning och uppsikt

Regionstyrelsens uppsiktsplikt gäller övriga nämnder, kommunala bolag, stiftelser, ekonomiska föreningar och kommunalförbund. Enligt fullmäktiges reglemente ska regionala utvecklingsnämnden bistå regionstyrelsen i ärendeberedningen av uppsikten av de bolag där nämnden har en ägarroll. Inom ramen för förstärkta uppsikten ska regionstyrelsen i årliga beslut pröva om verksamheten i de kommunala bolagen är genomförda i enlighet med de kommunala ändamålen och de kommunala befogenheterna.

Arbete pågår med att utveckla ägarstyrningen

Region Västerbotten äger 17 kommunala bolag. Regionen är ensam ägare till Länstrafiken i Västerbotten AB. Övriga bolag äger regionen tillsammans med andra ägare. Inför mandatperioden 2023 – 2026 förtydligade regionfullmäktige ansvarsfördelningen inom regionen. Fullmäktige beslutade att styrelsen skulle ha ansvaret för ägarstyrningen av Umeå Biotech Incubator AB, Science Park i Umeå AB och Inera AB. För övriga 14 bolag har regionala utvecklingsnämnden ansvaret.

År 2023 rekryterades en strateg till regionstyrelsens förvaltning för att stärka arbetet med ägarstyrningen. Även inom regionala utvecklingsnämndens förvaltning finns det en strateg med uppdrag att arbeta med ägarstyrningen. Hösten 2023 beslutade regionstyrelsen och regionala utvecklingsnämnden bland annat att gradera hur regionens olika bolag skulle prioriteras i ägarstyrningen (RS 1748-2023, RUN 462-2023).

Under år 2024 har revisionskontoret haft avstämningar med de både strategierna om insatser för att utveckla ägarstyrningen. Av informationen framgår att arbetet med att utveckla strukturen för ägarstyrningen fortsatt under år 2024. Strategierna har beskrivit att ägarstyrningen under året blivit mer aktiv där strategierna deltar på ägarsamråd, dialogmöten och i arbetsgrupper. Strategierna har avstämningar veckovis för att dela information sinsemellan och diskutera ärenden. En beredningsgrupp med tjänstepersoner från regionala utvecklingsförvaltningen, ledningsstaben och ekonomistaben bereder och diskuterar aktuella frågor. Strategierna har beskrivit att de under året haft flera större processer kopplat till ägarstyrningen som att utforma styrdokument för en del bolag, utvecklingsarbete av inkubatorer, hantera ekonomiska processer, utveckla styrning och uppföljning av kommunalförbund och samordningsförbund med mera.

Styrelsens planering av uppsikten

I styrelsens riktlinje för uppsiktsplikten (RS 92-2023) framgår hur uppsikten ska bedrivas och att en årlig plan för uppsikten ska upprättas. Styrelsen uppger att uppsikten ska bedrivas bland annat genom att styrelsen tar del av protokoll, delårsrapporter, årsrapporter och andra handlingar. Arbetsutskottet ska genomföra uppsiktsträffar med hälso- och sjukvårdsnämnden och regionala utvecklingsnämnden för att sedan föra informationen vidare till styrelsen. Därutöver ska styrelsen

årligen välja ut någon övrig nämnd, bolag eller förbund att följa mer ingående. Urvalet ska enligt riktlinjen göras så att alla organ kan följas över tid mer ingående. Om styrelsen identifierar brister under sitt uppsiktsarbete ska den ge råd och anvisningar till det berörda organet eller lämna förslag till fullmäktige om åtgärder.

I december 2023 beslutade regionstyrelsen om sin årsplanering där plan för genomförande av uppsikten för år 2024 ingår. Innan dess genomförde styrelsens arbetsutskott en utvärdering av uppsikten för år 2023.

Genom regiondirektörens månadsrapporter och särskilda fördjupningsområden skulle styrelsen hålla sig informerad om väsentliga händelser från regionens nämnder. Enligt planen för år 2024 skulle uppsiktsträffar genomföras med hälso- och sjukvårdsnämnden och regionala utvecklingsnämnden. Styrelsen skulle också särskilt följa upp Kommunalförbundet Svensk luftambulans och begära in en skriftlig redogörelse för resultat och måluppfyllelse samt genomföra en dialogträff med Norra sjukvårdsregionförbundet (NRF).

Genomförd uppsikt år 2024

Under år 2024 informerade regiondirektören löpande styrelsen i enlighet med styrelsens direktiv. Genom månadsrapporterna fick styrelsen bland annat information om hälso- och sjukvårdsnämndens svårigheter med ekonomin och kompetensförsörjning. I delårsrapporter och årsrapporter fick styrelsen information om verksamhet och resultat från samtliga nämnder. I delårsrapporter och årsrapporten från regionala utvecklingsnämnden fick styrelsen information om bolagens ekonomiska resultat och översiktliga uppgifter om bolagens verksamheter. Även i samband med olika sakfrågor fick styrelsen information om verksamhet vid bolagen. Exempel på sådana är beredning av försäljning av aktier i Bussgods i Norr AB och beredning av beslut om bolagsordning och ägardirektiv för Almi Företagspartner Nord AB.

I mars respektive maj 2024 genomförde regionstyrelsens arbetsutskott uppsiktsträffar med företrädare för regionala utvecklingsnämnden och hälso- och sjukvårdsnämnden. Styrelsen fick därefter information om träffarna och tog del av skriftliga underlag. Styrelsen beslutade med anledning av nämndernas ekonomiska underskott att följa utvecklingen via regiondirektörens månadsrapporter.

Regionstyrelsen tog även del av sammanställning med uppgifter om de tre bolagen för vilka styrelsen utövade ägarstyrningen: Umeå Biotech Incubator AB, Science Park i Umeå AB och Inera AB i juni 2024. Styrelsen gjorde bedömningen att bolagen för år 2023 hade bedrivit sin verksamhet i enlighet med mål och direktiv. Styrelsen beslutade dock att följa upp Science Parks AB:s rutiner för planering och uppföljning. Tidigare noterade brister för bolaget hade ännu inte blivit åtgärdade.

Regionstyrelsens arbetsutskott genomförde inte de planerade dialogerna med företrädare för hälso- och sjukvårdsnämnden och regionala utvecklingsnämnden under hösten 2024. Den planerade skriftliga uppföljningen av Kommunalförbundet Svensk luftambulans samt dialogen med Norra sjukvårdsregionförbundet blev inte heller genomförda. Arbetsutskottet genomförde inte heller någon utvärdering av sin uppsikt i slutet på 2024 innan styrelsen beslutade om sin plan för uppsikt för år 2025. I oktober 2024 tog styrelsens utskott del av information från förvaltningen om arbetet med ägarstyrningen och aktuella bolagsärenden.

Regionala utvecklingsnämndens ägarstyrning

En genomgång av protokoll från regionala utvecklingsnämndens sammanträden år 2024 visar att nämnden löpande fick information om verksamheten vid bolag där regionen hade en ägarandel som översteg 20 procent. I samband med sina delårsrapporter och årsrapport sammanställde regionala utvecklingsnämnden information om bolagens ekonomiska resultat. I delårsrapporterna och årsrapporten finns också översiktliga redogörelser om bolagens verksamheter. Av nämndens protokoll framgår att nämnden återkommande fick skriftliga rapporter om verksamheten i Länstrafiken i Västerbotten AB och Norrtåg AB. Nämnden fick också information om verksamheten i bolagen i samband med sakfrågor. Exempel på sådana sakfrågor är beredning av Kollektivtrafikplan, Norrtåg 2040 – en tågvision, justering av taxor för kollektivtrafik, planeringsförutsättningar för kollektivtrafiken, fusion mellan AC-netbolagen, försäljning av aktier i Bussgods i Norr AB och regionalt trafikförsörjningsprogram. Nämnden följde också upp bolagen med hjälp av särskilda bolagsdialoger. Bolagsdialogerna förbereddes genom att tjänstepersoner i förvaltningen inhämtade svar på frågor som de ställt till bolagen. I underlaget till bolagsdialogerna fanns också annan dokumentation från bolagen, exempelvis verksamhetsplaner, delårsrapporter, granskningsrapporter, internkontrollplaner med mera som tjänstepersoner i förvaltningen översiktligt kommenterade i tjänsteskrivelser och missiv. Nämnden överlämnade informationen till regionstyrelsen. Av regionstyrelsen protokoll för år 2024 framgår dock inte att styrelsen tagit del av informationen.

Vid sitt sammanträde i mars 2025 beslutade regionala utvecklingsnämnden om en sammanställning med uppgifter om vilka aktiviteter som nämnden hade genomfört i ägarrollen under 2024 (RS 242-2025). Redogörelsen innehöll ingen analys av vilka bedömningar som nämnden hade gjort utifrån de genomförda aktiviteterna. Redogörelsen skickades till regionstyrelsen och till fullmäktige. Den 8 april 2025 tog regionstyrelsen del av sammanställningen.

Styrelsens förstärkta uppsiktsplikt

Den förstärkta uppsikten innebär att regionstyrelsen årligen ska besluta om verksamheten som bolagen bedrivit har varit förenligt med det kommunala ändamålet och utförts inom ramen för det kommunala befogenheterna. Det är reglerat i kommunallagens 6 kapitel 9§.

I juni 2024 genomförde regionstyrelsen prövningen av den förstärkta uppsikten avseende år 2023. Underlaget till styrelsens prövning utgjordes i huvudsak av bolagens årsredovisningar, inlämnade bolagsstyrningsrapporter och resultatet från lekmannarevisorernas granskningar som sammanställts i en promemoria (RS 975-2023). Styrelsen bedömde att bolagen hade genomfört verksamheten i enlighet med de kommunala ändamålen och kommunala befogenheterna och inga förslag till åtgärder till fullmäktige var aktuella. Av protokollet framgår dock att regionstyrelsen behövde följa upp hanteringen av taxor inom Norrtåg AB samt analysen av de kommunala befogenheterna för Bussgods AB.

När arbetet med denna granskning avslutades i mitten av april 2025 hade styrelsen ännu inte genomfört prövningen av den förstärkta uppsikten för år 2024.

Vår kommentar

Regionstyrelsen har ett system för att utöva sin uppsiktsplikt. Uppsikten över styrelser och nämnder fungerar i huvudsak. Det är positivt att det pågår ett arbete med att utveckla ägarstyrningen.

Vi kan konstatera att styrelsen för år 2024 inte genomförde uppsikten i enlighet med sin plan. Om styrelsen bedömer att planen behöver justeras eller inte kan genomföras anser vi att ärendet behöver behandlas så att förändringarna blir spårbara. Det är en brist att arbetsutskottet i slutet på året inte utvärderade uppsikten i enlighet med vad som framgår av styrelsens riktlinjer för uppsikten.

Vi bedömer att sammanställningar och analyser i samband med bolagsdialoger som regionala utvecklingsnämnden överlämnar till styrelsen är översiktliga och kan utvecklas.

Positivt är att det för år 2023 framgick tydligare vad styrelsen gjorde för bedömning av bolagen vid sin prövning av den förstärka uppsikten. Styrelsens prövning för år 2023 var tidigare på året än föregående år. Vi bedömer dock att styrelsen prövning bör göras tidigare. Prövningen bör göras innan fullmäktige beslutar om årsredovisningen och i tid så att de kan utgöra underlag till de direktiv som regionen lämnar till ägarombuden inför bolagsstämmorna.

6. Iakttagelser från fördjupade granskningar

Revisorerna gjorde ett antal fördjupade granskningar inom regionstyrelsens ansvarsområde år 2024. Granskningarna visade att:

- Regionstyrelsen har brustit i sin roll som styrelse att leda och samordna regionens förvaltning. Det har funnits brister i styrelsens beredningar av budgetar och åtgärder för ekonomi i balans. I beredningarna har det saknats perspektiv från verksamheterna om vilka besparingar och åtgärder som varit möjliga att genomföra. De budgetar som styrelsen föreslagit till fullmäktige har främst byggt på indexuppräknningar av tidigare års budgetar. Granskningen visar också att det för år 2024 saknades en tydlig åtgärdsplan för ekonomi i balans. Förutom uppdraget att minska administration från år 2023 med 98 miljoner, som fått genomslag år 2024, har redovisade effekter av åtgärder varit svaga. (Nr 8/2024)
- Styrelsen har inte säkerställt tillräcklig kontroll av införandet av Cosmic under år 2024. Positivt var att styrelsen haft kontroll över kostnaderna för FVIS programmet. Vi har dock identifierat brister i styrelsens kontroll över kostnaderna för drift och förvaltning kopplat till Cosmic. Det har även funnits brister i styrelsens kontroll över beslut som är fattade inom FVIS programmet (Nr 7/2024).
- Granskningen visade att förvaltningsformen för kapitalförvaltningen ändrades från förvaltning i egen regi till diskretionär förvaltning efter att miss-tankarna om oegentligheter blev kända. Styrelsen beredde inget ärende till fullmäktige om den förändrade förvaltningsformen. Styrelsens förvaltning beredde en ny finanspolicy som fullmäktige beslutade om i november 2024. Under större delen av år 2024 hade region Västerbotten en finanspolicy som inte var anpassad till den nya förvaltningsformen. Granskningen visade också att regionen saknar dokumenterade riktlinjer för hur upphandling av kapitalförvaltningen ska gå till samt rutiner inom ekonomistaben för den interna hanteringen av kapitalförvaltningen. (Nr 10/2024).
- Det finns brister i den långsiktiga strategin och planeringen för regionens fastigheter. Fastighetsutvecklingsplanen och lokalförsörjningsplanerna är

inte aktuella och det saknas en tydlig koppling mellan dessa styrdokument och beredningen av investeringsplanen för fastigheterna. Det saknas också ett tydligt system för prioriteringar och kriterier för prioriteringar. Ett stickprov visar att det finns brister i hanteringen av de underlag som ligger till grund för beslut om investeringar. Det saknas en tydlig struktur och spårbarhet i hanteringen av underlagen. Det innebär en risk att beslutsfattare inte får en helhetsbild av fastighetsprojekten (Nr 9/2024).

- Styrelsen har inte haft tillräcklig styrning, uppföljning och kontroll över arbetet med att förebygga, upptäcka och utreda välfärdsbrott inom upphandling, inköp och avtalsförvaltning. Det saknas exempelvis riskanalyser, styrdokument och kontroller inom flertalet områden som rekrytering, tillsättning av upphandlingsgrupper, upphandling, inköp och avtalsförvaltning (Nr 3/2024).
- Positivt är att arbetet i regionen med civil beredskap har utvecklats sedan revisorerna granskade området år 2020. Det finns i huvudsak en systematik kring hur identifierade risker omsatts i konkret planering och åtgärder. Styrelsen har dock inte beslutat om hur regionens organisation ska anpassas till en situation med höjd beredskap och krig. Styrelsen har inte heller tagit del av risk- och sårbarhetsanalyser över vilka händelser som kan inträffa i regionen och hur dessa händelser påverkar deras verksamhet (Nr 5/2024).
- Därutöver genomförde vi under hösten 2024 en uppföljande enkätundersökning om meddelandefrihet och tystnadskultur. Enkäten besvarades av cirka 1000 anställda i regionen, varav 418 tillhörde regionstyrelsen förvaltning. Positivt var att enkätundersökningen visar att majoriteten av medarbetarna känner till sin meddelarfrihet och inte upplever en tystnadskultur på sin arbetsplats. Utifrån enkäten konstaterade vi att 32 procent av medarbetarna inom regionstyrelsens förvaltning inte kände till vad deras meddelarfrihet innebär. Inom regionstyrelsens förvaltning upplevde 8 procent att det fanns en tystnadskultur och ytterligare 35 procent upplevde att det till viss del fanns en tystnadskultur på sin arbetsplats. Inom styrelsens förvaltning var det lägst andel som upplevde att det fanns eller till viss del fanns en tystnadskultur på arbetsplatsen (Nr 4/2024).

Vår kommentar

Granskningarna visar att styrelsen under år 2024 inte hade tillräcklig styrning och kontroll över sin förvaltning. Inom flera områden i regionen saknas strukturer för att säkerställa en tillräcklig styrning och kontroll.

Granskningar finns på regionens webbsida <https://regionvasterbotten.se/revis-ion/granskningar>.

7. Uppföljning av rekommendationer år 2023

I tabellen nedan har vi sammanställt i vilken grad styrelsen vidtog tillräckliga åtgärder med anledning av rekommendationer i 2023 års granskning.

Rekommendationer 2023 års granskning	Tillräckliga åtgärder	Vår kommentar
Utvärdera varför det uppstår brister i styrningen.	-	Av styrelsens yttrande framgår inte att någon utvärdering ska utföras. Av styrelsens egen rapportering framgår att det pågår ett arbete att utveckla styrningen i regionen.
Utveckla redovisningen av resultatet för verksamhetsmålen.	Nej	Redovisningen är otydlig.
Utveckla arbetet med internkontrollplanen.	Nej	Styrelsen behöver utveckla sitt arbete med internkontrollplanen och sin uppföljning av kontrollerna. Styrelsen uppfyllde i huvudsak kraven i regionfullmäktiges reglemente för intern kontroll, men kvaliteten på det genomförda arbetet är för lågt.
Utveckla uppsikten över regionens hel- och delägda bolag. Se till att det finns bearbetade analyser och underlag inför styrelsens bedömningar i uppsikten av bolagen.	Delvis	Det är positivt att styrelsens bedömningar i uppsikten hade blivit tydligare. Prövning av den förstärkta uppsikten var tidigare på året än den föregående, men fortfarande inte i tid för att kunna utgöra underlag inför bolagsstämmor. Sammanställningar är fortfarande översiktliga och kan utvecklas.

Vår kommentar

Styrelsen har inte vidtagit tillräckliga åtgärder.

8. Svar på revisionsfrågor

Vår samlade bedömning är att regionstyrelsen för år 2024 inte hade tillräckliga resultat. Styrelsen hade inte heller tillräcklig styrning och kontroll.

Revisionsfråga	Vår kommentar
Har styrelsen tillräckliga resultat?	Nej. Styrelsen hade ett underskott med 87 miljoner kronor. Med anledning av brister i mål och uppföljning kan vi inte bedöma om resultaten av verksamhetsmålen är rimliga.
Har styrelsen haft en tillräcklig styrning och kontroll över verksamheten inom sitt ansvarsområde?	Nej. Granskningar under året visar på brister.

Revisionsfråga	Vår kommentar
Har styrelsen en tillräckligt utvecklad redovisning av resultaten för verksamhetsmålen?	Nej. Det är otydligt hur styrelsen har kommit fram till sina bedömningar av resultaten. För vissa mål går det inte att bedöma om resultaten är rimliga.
Har styrelsen lett och samordnat förvaltningen av regionens angelägenheter i tillräcklig utsträckning?	Nej. Det finns otydligheter mellan regionstyrelsen och övriga nämnder. Fördjupade granskningar visar på brister i styrelsens beredningar av budgetar och åtgärder för ekonomi i balans. I beredningarna har det saknats perspektiv från verksamheterna om vilka besparingar och åtgärder som varit möjliga att genomföra.
Har styrelsen haft en tillräcklig uppsikt över övriga nämnder, kommunala företag och kommunalförbund?	Delvis. Uppsikten över övriga nämnder fungerar i huvudsak. Däremot genomförde styrelsen inte sin planerade uppsikt och utvärderade inte heller genomförd uppsikt vid årets slut. Uppsikten över bolagen har utvecklats men analyser är fortfarande översiktliga.
Har styrelsen agerat tillräckligt med anledning av rekommendationerna i föregående års granskning?	Nej.

Rekommendationer

Vi rekommenderar styrelsen att arbeta med följande områden:

- Utveckla målstyrningen. Styrelsen behöver utveckla sin uppföljning och redovisning av resultatet för verksamhetsmålen.
- Utveckla arbetet med internkontrollplanen och uppföljningen av kontrollerna. I internkontrollplanen bör styrelsen tydligare beskriva vilka kontroller som ska genomföras. Av uppföljningen bör det tydligare framgå hur kontrollerna är genomförda och kontrollernas resultat.
- Säkerställ att bristerna i rapporteringen av delegerade beslut blir åtgärdade samt analysera om det finns beslutstyper som inte blir anmälda till styrelsen.

Umeå den 11 april 2024

Petra Segerbrant
Malin Hedlund
Sakkunnig
Revisionskontoret
Region Västerbotten

Clara Wiklund
Certifierad kommunal revisor

Bilaga 1 Sammanställning av stickprov över anmälda beslut

Regionstyrelsens protokoll den 6 februari 2024 <i>Anmälda beslut</i>	Vår kommentar
Totalt 46 anmälda beslut.	<p>För 13 av 46 anmälda beslut saknades information om med vilken befogenhet beslutat var fattat. I flertalet av regiondirektörens anmälda beslut hänvisas till anteckningar från CLG/RSLG där inte heller befogenhet framgår. Vi noterar att av dessa anmälda beslut var flertalet beredande beslut där regiondirektören inte är slutlig beslutsfattare.</p> <p>För merparten av de anmälda vidaredelegationsbesluten fanns uppgift om beslutsbefogenhet.</p>
Regionstyrelsens protokoll den 4 juni 2024 <i>Anmälda beslut</i>	Vår kommentar
Totalt 74 anmälda beslut.	24 av 74 beslut var inte korrekt anmälda då beslutsbefogenhet saknades. Sex anmälda beslut fattade av AU, men av beslut framgår inte hänvisning till befogenhet enligt delegationsordning. Oklart om AU har den befogenheten enligt delegationsordning. Flera anmälda beslut från regiondirektörens beslut i CLG/RSLG är inte beslut där RD är beslutsfattare utan beredning inför politisk behandling.
Regionstyrelsens protokoll den 9 september 2024 <i>Anmälda beslut</i>	Vår kommentar
Totalt 80 anmälda beslut.	18 av 80 beslut var inte korrekt anmälda. Majoriteten var regiondirektörens beslut som saknade korrekt om hänvisnings till beslutsbefogenhet. Det saknades även hänvisning till befogenhet för tre beslut av sjukvårdsledare.
Regionstyrelsens protokoll den 17 december 2024 <i>Anmälda beslut</i>	Vår kommentar
Totalt 33 anmälda beslut.	8 av 33 anmälda beslut saknade hänvisning till beslutsbefogenhet. 5 av besluten rörde FVIS/Sussa där det varken fanns uppgift om beslutsfattare eller beslutsbefogenhet. Även beslut av sjukvårdsledare där beslutsbefogenhet saknas.